

Sygn. akt II USK 204/22

POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania A. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
o wypłatę emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 marca 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 15 lutego 2022 r., sygn. akt III AUa 38/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 listopada 2019 r. ZUS [...] Oddział w Warszawie przyznał A. K. (ubezpieczony) prawo do emerytury od 1 października 2019 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek i jednocześnie zawiesił wypłatę tego świadczenia, z uwagi na pobieranie przez ubezpieczonego korzystniejszej emerytury wypłacanej przez Wojskowe Biuro Emerytalne. Od tej decyzji odwołał się ubezpieczony, zarzucając naruszenie art. 9 ustawy emerytalnej. Organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 5 października 2020 r. oddalił odwołanie ubezpieczonego i rozstrzygnął o kosztach zastępstwa procesowego na rzecz organu rentowego. Stan faktyczny niniejszej sprawy był w całości między stronami niesporny. Ubezpieczony

domagał się bowiem przyznania prawa do wypłaty dwóch emerytur jednocześnie, tj. emerytury wojskowej i powszechnej.

Na skutek apelacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 5 października 2020 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 15 lutego 2022 r. oddalił apelację i zasądził na rzecz organu zwrot kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej. Sąd Apelacyjny uznając bezzasadność apelacji, wskazał, że Sąd I instancji poczynił prawidłowe oraz wyczerpujące ustalenia faktyczne, niebudzące wątpliwości Sądu Apelacyjnego i jednocześnie prawidłowo zinterpretował przepisy prawa materialnego. Sąd II instancji aprobuje w pełni treści Uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 wskazując, iż analiza art. 95 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i ich rodzin przewidują, że w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Przepisy wyrażają ogólną zasadę, że można pobierać tylko jedno świadczenie ze środków publicznych, nawet jeśli prawo wynika z różnych ustaw. Możliwość łączenia świadczeń musi być wyraźnie wskazana, zaś odesłanie do przepisów szczególnych oznacza tu odesłanie do art. 95 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który to przepis wprowadza wyjątek od powyższej zasady w odniesieniu do emerytury wojskowej i policyjnej obliczonych bez uwzględnienia okresów ubezpieczenia społecznego, a co najważniejsze przyjętych do służby przed 2 stycznia 1999 r. Sąd Apelacyjny uznał, że inna próba interpretacji art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. jest trudna do obrony. Ustawodawca stworzył dwa odrębne systemy emerytalne, zaopatrzeniowy z budżetu Państwa oraz powszechny, oparty na systemie zdefiniowanej składki, w tym na kapitale początkowym, który odwołujący się częściowo (a właściwie całkowicie) skonsumował w emeryturze wojskowej.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 lutego 2022 r. złożył ubezpieczony, zaskarżając wyrok w całości. W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie prawa

materialnego przez Sąd Apelacyjny, czyli skutek błędnego zastosowania do skarżącego przepisu art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. przez przyjęcie, że Skarżący posiadający ustalone prawo do emerytury wojskowej (od dnia 1 sierpnia 2002 r.), w okresie przyznawania mu prawa do emerytury powszechnej (dnia 7 listopada 2019 r.) był żołnierzem zawodowym w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, gdy w istocie był emerytem wojskowym, jak również skutek nieuprawnionego przyjęcia, że zasada równości obywateli wobec prawa wyrażona w art. 32 Konstytucji RP oraz wyrażona w art. 31 ust. 1 i 2 Konstytucji RP zasada niezmuszania obywatela do znoszenia wstrzymania wypłaty należnej mu i ustalonej zgodnie z prawem ubezpieczeniowym emerytury powszechnej poprzez dyskryminujące go ukształtowanie w ustawie o emeryturach powszechnych zasady o zbiegu świadczeń i wypłacie świadczenia jednego, oraz akceptację zasad pozbawiających go własności (art. 64 Konstytucji RP) i naruszanie prawa do zabezpieczenia społecznego po osiągnięciu wieku emerytalnego (art. 67 ust. 1 Konstytucji RP) - wszystko w związku z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP, nie zostały decyzją ZUS z dnia 7 listopada 2019 r. naruszone oraz skutek zastosowania do Skarżącego, będącego równocześnie pracownikiem i emerytem przepisów skutkujących naruszeniem art. 6 ust. 1-3 Traktatu o Unii Europejskiej w zw. z art. 14 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Skarga kasacyjna została ponadto oparta na podstawie dotyczącej naruszenia przepisów postępowania przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, to jest art. 233 § 1 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie Wydział II Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, Skarżący wskazał na wystąpienie istotnego zagadnienia prawnego. W ocenie Skarżącego nie będąc wymieniony w art. 95 ust. 2 jako emeryt wojskowy, nie powstaje uprawnienie organu rentowego do zastosowania reguły przewidzianej art. 95 ust. 1 ustawy o emeryturach i w art. 98 tej ustawy. Jeżeli natomiast

powstaje, to niezbędne jest – w interesie publicznym – wskazanie, dlaczego uprawnienie takie według Sądu Najwyższego powstaje i co za tym przemawia. Organ rentowy nie wniósł odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest uzasadniony.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Oznacza to, że twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca

2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732).

Odnosząc się w tym kontekście do wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, sprawa odwołującego się nie jest jednostkowa, a jej waga (zbieg prawa do świadczeń) uzasadnia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy, szczególnie, że na tle art. 95 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisów ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin zapadają wzajemnie wykluczające się rozstrzygnięcia. Podkreślić jednak należy, że zawarte we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wątpliwości zostały już rozstrzygnięte uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21 (OSNP 2022 nr 6, poz. 58), zgodnie z którą ubezpieczonemu, który pozostawał w zawodowej służbie wojskowej przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pobiera emeryturę wojskową wynoszącą 75% podstawy jej wymiaru obliczoną bez uwzględnienia okresów składkowych i nieskładkowych, z których tytułu jest uprawniony również do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez niego (art. 95 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej w związku z art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r.).

W skardze kasacyjnej podniesiono, że ze skarżonym wyrokiem wiąże się przez ustawodawcę stworzenie dwóch odrębnych systemów emerytalnych, zaopatrzeniowego z budżetu państwa oraz powszechnego, opartego na systemie zdefiniowanej składki, w tym na kapitale początkowym, który skarżący częściowo (a właściwie całkowicie) skonsumował w emeryturze wojskowej. Przez wiele lat korzystał z emerytury mundurowej, którą uzyskał z „bezskładkowego” zaopatrzenia emerytalnego, a którą pobierał bez jakichkolwiek ograniczeń związanych z dalszym zatrudnieniem cywilnym. Zdaniem Sądu Najwyższego rezultat wykładni systemowej znajduje potwierdzenie także w wykładni funkcjonalnej art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej. Konstrukcja kolejno dokonywanych zmian ustawowych upoważnia do poglądu, że celem ustawodawcy było pozbawienie żołnierzy możliwości

zwiększania emerytur wojskowych przez uwzględnienie przebytych przez nich w ramach stażu powszechnego okresów składkowych i nieskładkowych, rekompensowane prawem do pobierania dwóch świadczeń emerytalnych, po spełnieniu przewidzianych w ustawach warunków ich nabycia.

Analizy ukształtowanego w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej zbiegu świadczeń nie zmienia wykładnia art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, gdyż w odniesieniu do wynikającego z tego przepisu prawa do zabezpieczenia społecznego ustawodawca dysponuje dużą swobodą samodzielnego kształtowania systemu zabezpieczenia społecznego, w tym do wprowadzenia zasady wypłaty tylko jednego świadczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2022 r., I USKP 7/22). Nie wystąpiła zatem wewnętrzna sprzeczność przepisów lub niezgodność z wykładnią prokonstytucyjną. Te standardy wynikają m.in. również z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Jest to podejście spójne z orzecznictwem Trybunału Praw Człowieka, (wyrok z dnia 14 czerwca 2016 r. w sprawie Philippou przeciwko Cyprowi, skarga nr 71148/10; decyzja z dnia 4 lipca 2017 r. w sprawie Mockiene przeciwko Litwie, skarga nr 75916/13) wskazał, że zmniejszenie lub zaprzestanie wypłaty świadczenia emerytalnego może stanowić ingerencję w poszanowanie własności w rozumieniu art. 1 Preambuły nr 1, ale w jego świetle ingerencja taka jest dopuszczalna, jeżeli jest zgodna z prawem, realizuje założone cele mieszczące się w granicach interesu publicznego, z zachowaniem reguł proporcjonalności.

Kwestia braku możliwości uwzględnienia wszystkich okresów „cywilnych” w wysłudze „mundurowej” lub uwzględnienia ich w różnej wysokości w konkretnych przypadkach, nie może stanowić podstawy do pominięcia wykładni językowej (potwierdzonej pozostałymi rodzajami wykładni) art. 7 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. w związku z art. 95 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w odniesieniu do bardzo uprzywilejowanych w aspekcie świadczeń zaopatrzeniowych (emerytalnych) funkcjonariuszy służb mundurowych, stąd brak uzasadnienia do twierdzenia o niewystępowaniu logicznych rozwiązań. Wskazane zróżnicowanie funkcjonariuszy służb mundurowych wynika bowiem nie tylko z kryterium daty przystąpienia do służby i posiadania pozasłużbowych okresów zatrudnienia przed przystąpieniem do

służby, ale także z innego algorytmu obliczania okresów składkowych i nieskładkowych, konieczności posiadania innego okresu służby i zaliczania okresów składkowych po zakończeniu służby. Pozostałe rodzaje wykładni, a zwłaszcza wykładnia systemowa i funkcjonalna również potwierdzają wykładnię semantyczną.

W uchwale Sąd Najwyższy szeroko wyjaśnił powody, dla których nie można zaakceptować stanowiska skarżącego, iż powinienem otrzymywać dwa świadczenia, a tym samym wyznaczył standard interpretacyjny, który obecnie nie pozwala akceptować wykładni prezentowanej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r., I UK 426/17 (OSNP 2019 nr 9, poz. 114). W konkluzji Sąd Najwyższy w powiększonym składzie stanął na stanowisku, że budzący wątpliwości interpretacyjne zwrot "z wyjątkiem przypadku, gdy emerytura wojskowa (...) została obliczona według zasad określonych w art. 15a albo 18e ustawy (zaopatrzeniowej)..." użyty w art. 95 ust. 2 ustawy emerytalnej, wykładany z uwzględnieniem reguł gramatycznych, systemowych i funkcjonalnych powinien być rozumiany jako odnoszący się tylko do żołnierzy, których emerytury są obliczane na podstawie tych przepisów, a zatem do żołnierzy powołanych do zawodowej służby wojskowej, odpowiednio po dniu 1 stycznia 1999 r. oraz po dniu 31 grudnia 2012 r.

W związku z powyższym nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5), zwłaszcza w kontekście powołanej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2021 r., III UZP 7/21. Podsumowując, w uzasadnieniu powołanej uchwały Sąd Najwyższy wyjaśnił powody, dla których nie można zaakceptować stanowiska skarżącego (powinienem otrzymywać świadczenia w zbiegu), a tym samym wyznaczył standard interpretacyjny, który obecnie nie pozwala akceptować wykładni prezentowanej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2019 r. (I UK 426/17, OSNP 2019 nr 9, poz. 114).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

at